

מיומנה של שרה זלוור-אורבך על אקציית הילדים בגטו לודז'

בין 5 ל-12 בספטמבר התקיימה בגטו לודז' אקציה אכזרית, שיהודי הגטו כינו אותה בשם שפרה (קיצור המילה הגרמנית שמשמעותה "עוצר"). בגטו הוכרז עוצר כללי, איש לא הורשה לעזוב את ביתו. הגרמנים עברו מבית לבית כשהם מלווים באנשי המשטרה היהודית. הם הוציאו מן הבתים את החולים, הזקנים והילדים מתחת לגיל 10. במהלך האקציה נרצחו בגטו למעלה מ-570 יהודים וכ-20,000 איש גורשו למחנה ההשמדה חלמנו. איש מהם לא שרד.

אסור היה לנו לצאת מן הבתים. זקיפים הסתובבו ושמרו על כך שלא יתגנב מישהו החוצה. מכוניות מלאות חיילים גרמנים היו עוברות ביעף, ומכוונות ירייה היו מכוונות לכל הצדדים מוכנות לפעולה... במהרה התחלנו לראות מבעד התריס שלנו עגלות גדולות... הדומות למכוניות משא, ועל גביהן מספר רב של ילדים קטנים בוכים. ומאחורי העגלות השתוללו התפתלו האמהות שילדיהן נלקחו מהן. מעגלה אחת קפץ ילד כבן 8 וברח. אנשי המשטרה נאבקו עם הנשים האומללות, שלא רצו להרפות מן העגלות וכחיות פצועות ניסו לחטוף בחזרה את תינוקותיהן. כשעברה שיירה ראשונה זו, והד צעקת השבר התרחק – השתררה דומיה נוראה ברחוב... כך התרוצצו האנשים מרחוב מוקף אחד למשנהו דרך חצרות גגות ומעברים סמויים. ובדרך זו הופיעה בביתנו לפתע דודה איטה.

כמעט ואי אפשר היה להכירה, שעה שהיא פרועה, עיניה שבלטו תמיד, ביקשו כאילו לצאת מחוריהן. בקול צרוד סיפרה לנו את הזוועות. עוד כיום, אני שומעת באוזני את לחשה הצרוד, שעה שהוא מגיח אלי מן האפלה ונוסך בי חולשת לב. "ואני, אני עצמי, במו ידי את הילדים. הם באו, והרשימה בידיהם – ואני, מה קרה לי, שלא התנפלתי עליהם ולא שרטתי את פרצופיהם, מה קרה לי שהרשיתי להם לקחת את הילדים? מה קרה לי, שנתתי להם את הילדים ויכולתי לחזות בצורה בה לקחום והובילום לעגלה? ויוסי הקטן הסתובב אלי, הוא בכה וקרא: "דודה איטה, אל תמסרי אותי לגרמנים!" ועכשיו אני רואה שיכולתי להביא אותם, להציל אותם. האחיינית הצילה את ילדתה, לפחות לעת עתה.

כל רגע הייתה מפסיקה את סיפורה באמצע משפט וחוזרת על קריאתו של יוסי: "דודה איטה, אל תמסרי אותי לגרמנים".
הא הלכה. ניסינו לעצור בה, כדי שלא תסתובב ברחובות, הרי מסוכן היה הדבר, אולם היא לא שמעה בקולנו, ערך חייה כלה בעיניה.

לאחר מכן, עם תום ה"שפרה" נודע לנו מפי סבתא והדודות חומה ודובה, שהיא לא חזרה עוד לבית. וכשפקדו הגרמנים את ביתה של סבתא, הלכה דודה איטה מרצונה וטיפסה על עגלה מלאה נתפשים אחרים. היא נופפה להם בידה וצעקה: "אני הולכת בעקבות הילדים".

מקור: שרה זלוור-אורבך, **מבעד לחלון ביתי – זכרונות מגטו לודז', יד ושם, ירושלים, 1964, עמ' 71-73.**